

ОЦІНКА СТАНУ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Черкаський державний бізнес-коледж

Анотація. У статті проаналізовано динаміку прямих іноземних інвестицій в економіку Черкаської області, охарактеризовано географічну та галузеву структуру іноземного інвестування області, визначено основні проблеми надходження іноземного капіталу та заходи щодо активізації залучення інвестиційних ресурсів у Черкаську область.

Ключові слова: іноземні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, іноземний капітал, інвестиційний потенціал.

ASSESSMENT OF THE STATE OF ATTRACTING FOREIGN INVESTMENTS INTO ECONOMY OF CHERKASY REGION

Abstract In article analyzes the dynamics of foreign direct investment in the economy of Cherkasy region, describes the geographical and sectoral structure of foreign investment in the region, identifies the main problems of foreign capital inflows and measures to enhance the attraction of investment resources in Cherkasy region.

Keywords: foreign investment, foreign direct investment, foreign capital, investment potential.

У сучасному середовищі боротьба за іноземні інвестиційні ресурси посилюються не тільки на міжнародному рівні, а й між регіонами країни. Дана ситуація обумовлена тим, що державних коштів та коштів вітчизняних підприємців, бракує для ефективного розвитку регіонів країни в т. ч. і Черкаської області. Тому виникає необхідність залучення іноземних інвестицій, які мають переваги перед державним фінансуванням та інвестиціями вітчизняних підприємців. У зв'язку з цим, для України та Черкаської області, зокрема, особливо актуальним є питання залучення іноземних інвестицій, що є важливим чинником економічного зростання, оскільки, з одного боку – це додатково залучений капітал, а з іншого – це надходження нових технологій та знань.

Згідно з Законом України «Про режим іноземного інвестування» іноземні інвестиції – це цінності, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. [1]

На сьогодні привабливість прямого іноземного інвестування в Україну та Черкаську область є низькою. Тож, для детальної характеристики тенденцій та оцінки сучасного стану іноземного інвестування Черкаської області проведемо аналіз руху прямих іноземних інвестицій.

За період з 2010 року по 2020 рік обсяг надходження прямих іноземних інвестицій в Україну мав тенденцію до скорочення. Критичного мінімуму розмір вкладених прямих інвестицій досяг у 2014 році та склав 2 451,7 млн. доларів США, а найбільших показників досягав у 2011 році – 6 033,7 млн. доларів США. Різкий спад обсягів прямих іноземних інвестицій в Україну у 2014 році обумовлений початком воєнних дій на Сході України, що привели до нестійкого фінансово-економічного стану держави. [2] Незважаючи на коливання у 2015-2016 роках обсяг надходження іноземних інвестицій найбільш наблизився до останнього максимального значення та порівняно з 2014 роком зріс на 76% та 80% у відповідно. Однак, у 2019-2020 роках економічна активність іноземних інвесторів в Україні залишається незначною, а вкладення прямих іноземних інвестицій знов наближаються до найнижчих значень 2014 року. За даними Державної служби статистики України в 2019 році в економіку України іноземні інвестори внесли 2531,1 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу). [3] А вже у I кварталі 2020 року спостерігався відтік іноземних інвестицій на суму майже 1,6 млрд. доларів США. В цілому ж за 2020 рік відтік склав 343 млн. доларів США. Якщо дивитися по регіонах України, то найбільший відтік інвестицій був з Дніпропетровської, Донецької та Луганської областей. Вкладали кошти в проекти в Києві, Волинській, Чернігівській та Херсонській областях. [4] У Національному банку України відтік пов'язують з вилученням реінвестованих доходів підприємств і компаній реального сектору економіки. [5]

Варто зазначити, що дослідження регіональної структури іноземного інвестування в Україні

свідчать про те, що вона не є оптимальною. Більше 50% усіх інвестицій надходили у м. Київ. Серед регіонів лідерами за обсягами прямих іноземних інвестицій були м. Київ (18 065,3 млн. доларів США у 2019 р.), Дніпропетровська область (млн. доларів США у 2019 р.) та Київська, Одеська, Донецька області. [5] Таке, спрямування прямих іноземних інвестицій в регіональному розрізі не сприяє рівномірному їх соціально-економічному розвитку.

Аналізуючи місце Черкаської області у регіональній структурі іноземного інвестування, можна зробити висновки, що з 2010 року по 2020 рік регіон має середній рівень надходження іноземних інвестицій. Так, за даний період область, стабільно тримає значення частки обсягу іноземних інвестицій області у загальному їх обсязі по країні на рівні близько 1%.

За даними НБУ, динаміка надходження прямих іноземних інвестицій в Черкаську область мала наступний вигляд: у 2015 році область отримала коштів іноземних інвесторів на суму 476,7 млн. доларів США, у 2016 році – 323,6 млн. доларів США, у 2017 – 210,2 млн. доларів США, у 2018 році – 211,9 млн. доларів США, у 2019 році – 215,5 млн. доларів США, у 2020 році – 233,2 млн. доларів США.

У 2020 році прямі інвестиції в Черкаську область надійшли від нерезидентів із 43 країн світу. До п'ятірки основних країн-інвесторів належать: Кіпр — 47,6% загального обсягу прямих іноземних інвестицій, Франція – 26,7%, Іспанія – 16,1%, Беліз – 15,5%, Німеччина – 12,6%. [5].

Найбільші обсяги прямих інвестицій у Черкаській області за видами економічної діяльності зосереджено на підприємствах промисловості — 131,6 млн дол. США або 62,2% загального обсягу, у т.ч. переробної — 118,2 млн дол. США. Серед галузей переробної промисловості суттєві обсяги іноземного акціонерного капіталу спрямовано у виробництво харчових продуктів, хімічних речовин і хімічної продукції та у виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічну діяльність. У підприємства оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів залучено 48,9 млн. дол. США або 23,1% загального обсягу прямих інвестицій, у підприємства та організації, що здійснюють операції з нерухомим майном — 12,9 млн. дол. США (6,1%), у підприємства сільського, лісового та рибного господарства — 16,9 млн. дол. США (6,1%). У регіональній структурі Черкаської області найбільші обсяги прямих інвестицій зосереджено в Черкаському районі, місті Черкаси, Звенигородському, Жашківському та Золотоніському районах. [6].

Одним з основних осередків осідання іноземних інвестицій Черкаської області є обласний центр – місто Черкаси, що має розвинений промисловий комплекс та потенціал для підготовки привабливих пропозицій для інвесторів. Обсяг надходження прямих іноземних інвестицій міста за останні роки є стабільним та коливається в межах 100 млн. доларів США (105,1 млн. доларів США у 2019 році). На 110 підприємствах м. Черкаси вже залучено прямі іноземні інвестиції з 30 країн. Основними країнами-вкладниками для міста Черкаси є Кіпр, Чехія, Німеччина, Іспанія та Словенія. В галузевому розрізі найбільші обсяги інвестиційних ресурсів надійшли в хімічну галузь – 31,5 млн. доларів США, сферу нерухомості – 25,1 млн. доларів США, харчову галузь – 18,9 млн. доларів США, деревообробну – 15,0 млн. доларів США, торгівлю – 4,4 млн. доларів США [7].

Варто відзначити, що за останні роки на Черкащині втілені в життя успішні інвестиційні проекти, серед яких ТОВ «Фабрика агрохімікатів» – завод з виробництва засобів захисту рослин та комплексних висококонцентрованих рідких добрив; завод KTD GROUP KTD з 2017 року виробляє електропічки, конвекторні обігрівачі, холодильники ТМ Saturn, Laretti, ST, Defiant (вартість проекту – 23 млн. доларів); ТОВ «Кемікал Елементс Юкрейн» – завод з виробництва хімічних реактивів (вартість проекту – 1,5 млн. євро); завод Rasec Group з виробництва касового та стелажного обладнання (вартість проекту – 12 млн. євро); ТОВ «Альтера Ацтека Мілінг Україна» – завод з виробництва кукурудзяної крупи та кукурудзяного борошна; завод теплоізоляційних матеріалів «ТЕХНО» з виробництва негорючої теплоізоляції для будівельної галузі на основі кам'яної вати (вартість проекту – 16 млн. євро); «Лакофарбовий завод «АВРОРА» - виробництво лакофарбової продукції; ММ «Пекеджінг Україна» – завод з виробництва картонного пакування (вартість проекту – 15 млн. євро).

Серед проектів, за якими зараз ведуться пошуки потенційних інвесторів, є: проект реконструкції міжнародного аеропорту Черкаси та міжнародного авіаційного терміналу України КП «Аеропорт Черкаси Черкаської обласної ради» (вартість проекту – 26,4 млн. доларів США), проект будівництва елеватора по переробці, транспортуванню та зберіганню сільськогосподарської продукції, зернових та олійних культур в смт. Іркліїв, Чорнобаївського району [7].

Важливу роль, у зростанні інвестиційної активності в Черкаській області, також відіграє створений індустріальний парк «Золотоноша», загальною площею 39,93 га., основною метою роботи якого є забезпечення стабільних та сприятливих умов для економічного та технологічного зростання

підприємств, що працюють на території парку. Парк «Золотоноша» спеціалізується на зберіганні і переробці овочів, фруктів та іншої сільськогосподарської продукції; виробництві, ремонті сільськогосподарської техніки, випуску запасних частин для сільськогосподарської техніки; легкій промисловості; збірці електронно-побутової техніки.

Отже, проаналізувавши динаміку руху та структуру прямих іноземних інвестицій в Україні та Черкаські області, можна зробити висновки, що негативні тенденції іноземного інвестування пов'язані з порушенням макроекономічної стабільності в країні зберігаються і на регіональному рівні та вносять свої корективи в обсяги надходження іноземного капіталу та відсутність позитивної динаміки до їх зростання. Однак, не зважаючи на проблеми, Черкаська область залишається стабільно інвестиційно привабливою для іноземних інвесторів.

Потенційно Черкащина може бути однією з провідних областей вкладання прямих іноземних інвестицій. Цьому сприяє її великий швидкозростаючий ринок, вигідне географічне становище, зручна логістика та розвинута інфраструктура; наявність кваліфікованих кадрів; велика кількість розвіданих корисних копалин; різноманітні ресурси для переробки; значні водні запаси. Проте, в значній мірі цей потенціал Черкаської області залишається не реалізованим в повному обсязі.

Черкаська область має проблеми, які стримують пряме іноземне інвестування, які характерні для всієї України: бюрократизм та корупція, недосконалість законодавчої бази і високе податкове навантаження, складність отримання дозвільних документів, бездіяльність органів влади, слабка інформованість населення, щодо ведення бізнесу, нерозвиненість інвестиційного ринку та інвестиційної інфраструктури; погіршення стану трудового потенціалу області та ін.

На основі проведених досліджень, варто визначити основні заходи необхідності для залучення прямих іноземних інвестицій в економіку Черкаської області, що є стимулом для активізації підприємницької діяльності, серед яких: підвищення ефективності та прозорості діяльності органів влади; усунення бюрократичних перешкод і мінімізація корупційних ризиків; підвищення кваліфікації робочої сили регіону; забезпечення інформаційної й організаційної підтримки іноземних інвесторів; сприяння успішній реалізації інвестиційних проектів шляхом поширення інформації серед потенційних інвесторів щодо інвестиційних пропозицій підприємств та організацій області; реалізації заходів щодо інноваційного розвитку підприємств регіону, в які передбачається надходження інвестицій; розвиток інфраструктури шляхом будівництва технопарків; створення позитивного іміджу за рахунок підвищення інвестиційної привабливості Черкаської області та інше.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 №93/96: діє з 25.06.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Надходження/вкладення прямих інвестицій (акціонерного капіталу) за 2010-2018 роки. Державна служба статистики України (2018). Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Державна Служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Скільки іноземних інвестицій надійшло до України у 2020 році. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/09/04/infografika/finansy/skilky-inozemnykh-investycij-nadijshlo-ukrayiny-2020-roczj>
5. Статистика зовнішнього сектору України. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#5>
6. Головне управління: статистики у Черкаській області [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ck.ukrstat.gov.ua
7. Інвестиційний паспорт Черкаської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://chmr.gov.ua/upload/InvPassport_Cherkasy_2019_ukr.pdf

Цибань Анжела Олександрівна, викладач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, Черкаський державний бізнес-коледж, Черкаси, e-mail: angelitka.z@gmail.com

Tsyban Anzhela Oleksandrivna, lecturer of the Department of Economics, entrepreneurship and marketing, Cherkasy State Business College, Cherkasy, e-mail: angelitka.z@gmail.com